

TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ SİSTEMİNİN AVRUPA TOPLULUĞU ÜLKELERİNDE UYGULANAN KATMA DEĞER VERGİSİ SİSTEMİNE UYUMLAŞTIRILMASININ EKONOMİK ETKİLERİ

Mehmet TOSUNER (*)

ÖZET

Avrupa Topluluğunda vergi uyumlaştırılması ekonomik, mali ve siyasal bütünleşme hedefine ulaşılmasında bir araç olarak görülmektedir. AT'nun şimdiye kadar yaptığı en geniş ve ciddi uyumlaştırma çalışması KDV alanında olmuştur. Türkiye'de 1.1.1985 tarihinde uygulamaya konulan KDV'nin AT katma değer vergisine uyumlaştırma çabaları, ülkemiz ekonomisi üzerinde bir takım etkiler meydana getirmektedir.

Bu çalışmada, Türk Katma Değer Vergisinin Avrupa Topluluğu katma değer vergisine uyumlaştırılması çalışmalarının ekonomik kalkınma, istihdam ve fiyat istikrarı, gelir dağılımı ve dış ticaret açısından etkileri incelenerek Türkiye'nin topluluğa tam üyeliğe hazır olup olmadığı hususu irdelenecektir.

GİRİŞ

Bilindiği üzere Avrupa Ekonomik Topluluğu, 25 Mart 1957 tarihinde altı Avrupa ülkesinin Roma' da imzaladıkları anlaşma ile kurulmuştur. Söz konusu anlaşmanın 2 nci madesiyle akit taraflar, Avrupa Ekonomik Topluluğuna (AET) geniş kapsamlı bir görev yüklemiş bulunmaktadır. Buna göre "Topluluğun görevi, bir Ortak Pazarın kurulması ve üye devletlerin iktisadi politikalarının tedricen birbirine yaklaştırılması yoluyla, Topluluğun tümünde iktisadi faaliyetlerin ahenkli bir biçimde gelişmesini, sürekli ve dengeli bir gelişimini, artan bir istikrar, hayat seviyesinin yükselmesini hızlandırılmasını ve barındırdığı devletler arasında daha sıkı ilişkiler kurulmasını sağlamaktır".

Görüldüğü üzere, akit devletler gerçekçi bir yaklaşımla, bu güne kadar uygulananlardan farklı bir metodla yola çıkmışlar; siyasi birlikten iktisadi birliğe gitmek yerine, önce iktisadi birliğe gitmeyi ve bu birlikten doğan maddi dayanışmadan sonra hatta bizatihi bu dayanışmanın kendisinin siyasi birliği getireceğini düşünmüşlerdir (DOĞAN 1977, s.4). Doğal olarak bu hedefe ulaşabilmesi toplu-

(*) Doç.Dr., D.E.Ü.İ.I.B.F. Maliye Bölümü.

luğun ekonomik, sosyal, mali ve siyasi amaçlarının gerçekleşmesini sağlayacak ortak politikalar güdülmesine ve topluluk üyesi ülkelerin milli mevzuatlarının uyumlaştırılmasına bağlıdır.

Sözü fazla uzatmamak amacıyla, topluluğun ekonomik, sosyal ve siyasi hedefleri konusundaki politika ve uygulamaları bir yana bırakılırsa, mali uyumlaştırma konusundaki hedef ve çalışmaları; çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarıyla birlikte, topluluk üyesi ülkelerde uygulanan vergi mevzuatlarının birbirine yaklaştırılmasını içermektedir. Bu konuda yapılan ilk çalışmalar tek bir gümrük tarifesinin uygulanmasını ve zaman içinde gümrük birliğinin sağlanması ve yine kademeli olarak üye ülkelerin dolaylı vergiler alanındaki uyumlaştırmaya öncelik tanımları yönündedir. Bu amaçla, matrah ve oranları uyumlu ortak bir katma değer vergisinin kabulü ile yürürlükte bulunan dolaylı vergilerin de katma değer vergisinin bünyesi içinde toplanarak daha geniş tabanlı bir dolaylı vergi uygulaması arzu edilmektedir. Dolaysız vergilerdeki uyum sorunu ise, sermaye ve servetlerin dolaşımını sağlayan çok taraflı anlaşmalarla sağlanacak çözüm/çözümlere bırakılmıştır.

Türkiye ile AET arasındaki ilişki ise 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanmış ve 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Ankara Anlaşması ile başlamıştır. Türkiye daha çok siyasi nedenlerle topluluğa başvurmakla birlikte, Ankara Anlaşmasının amacı, 2 nci maddesinde de belirtildiği üzere; Türkiyenin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının çalışma seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümü ile gözönünde bulundurarak, taraflar arasındaki ticareti ve ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektedir.

Ankara Anlaşması, Türk ekonomisi için genel olarak; uzun dönemde gümrük birliğine gitmek, üretim faktörlerinin serbest dolaşımını sağlamak, uyruk- luk nedeni ile uygulanan farklı işlemleri aşamalı olarak kaldırmak ve ekonomi politikalarını AT'nun ekonomik politikalarına yaklaştırmak yükümlerini getirmektedir. Ayrıca Türkiye'nin topluluk ile ilişkilerinde hazırlık, geçiş ve son dönem olmak üzere üç dönem öngörülmektedir. Türkiye topluluğa tam üyelik başvurusuyla birlikte ekonomik, mali, sosyal ve siyasal amaçlar doğrultusunda belirlenen topluluk politikasını kabullenmiş, Türkiye-Topluluk ilişkilerinde yeni bir aşamaya girilmiştir.

I. AVRUPA TOPLULUĞUNDA MALİ UYUMLAŞTIRMA

Avrupa Topluluğu'nun mali politikası, milli vergi sistemleri arasındaki farklılığın serbest dolaşımı engellemeyecek bir yapıya kavuşturulmasını hedeflemektedir. Yani mali sınırların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Ancak vergi yükünün eşit olması durumunda serbest rekabet kuralları işleyebilir. Zaten Roma Anlaşmasının önemli bir amacı da , etkin bir rekabet düzeninin gerçekleşmesinin sağlanmasıdır.

A- Uyumlaştırmanın Mahiyeti

Bilindiği üzere Federal Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında 1957 yılında imzalanan ve 1 Ocak 1958 tarihinde yürürlüğe giren Roma Anlaşması, GATT kurallarına uygun bir "gümrük birliğine"ne yönelmiştir. Diğer bir deyişle, tarife engelleri ve tarife dışı engellerin giderilerek ortak bir gümrük tarifesinin uygulanması amaçlanmaktadır.

Daha öncede değinildiği üzere Ankara Anlaşmasının imzalanmasıyla Türkiye'nin Avrupa topluluğuna üyelik süreci başlamış, yine bu anlaşma da Türkiye , Avrupa birliğinin bir parçası kabul edilmekte ve sonunda Türkiye'nin eşit hak ve yükümlülüklerle At'na katılması yani tam üyeliği öngörülmektedir. Uyumlaştırma ile taraflar arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin aralıksız ve dengeli bir şekilde geliştirilmesi özendirilmeye çalışılmaktadır.

Türkiye, AT;na katılma yönünde tercihini ortaya koyarak bir avantaj sağlama yanında, topluluğun mükellefiyetlerini de kabul etmiştir. Türkiye'nin mali amaç doğrultusunda üstlendiği yükümlülükler, maliye politikası ve vergi mevzuatını topluluğun ortak politikasına ve vergi mevzuatına uyumlaştırılması yönünde olmuştur. Özellikle, Türkiye'de vergi mevzuatı alanında gerçekleştirilenler büyük ölçüde Avrupa Topluluğu ülkelerindeki gelişmelere paralel bir şekilde olmuştur.

Türkiye Avrupa Topluluğu"na tam üyelik için resmen 14 Nisan 1987 tarihinde başvurmuştur. 1987 yılına kadar Avrupa Topluluğu'nda sadece ekonomik anlamda bir entegrasyondan bahsedilmiştir. Fakat yapılan başvuru ile birlikte toplulukla bütünleşme ön plana çıkarılmıştır. Bütünleşme, Türkiye'nin AT'na katılımını ifade etmekten öte belirlenen ortak ilkelere uyum göstermeyi ifade

etmektedir. Yani Türkiye'nin hukuki yapısından şehirleşmesine, düşünce yapısından yaşam şekline kadar herşeyin uyum politikası içinde değişimini öngörmektedir. Türkiye ekonomisi bakımından böyle bir yapısal değişiklik ise beraberinde maddi ve manevi bir takım fedakarlıkları getirecektir. Katılma gerçekleştiğinde Avrupa Topluluğu'nun koordinasyon ve entegrasyon prensipleri bizi bağlayacaktır. Koordinasyon prensibine; ekonomik konjunktur, ödemeler dengesi, sosyal politikalar ve vergi politikası tabi olacaktır. Entegrasyon prensibine ise; gümrük tarifesi, tarım, ulaştırma ve üçüncü devletlerle ticaret konuları bağlanmıştır. Ayrıca entegrasyon prensibinin bünyesinde ihtiyari ve zorunlu uyum ilkeleri de bulunmaktadır. At'na giren bir ülkenin gümrük tarifesi, tarım, ulaştırma ve üçüncü devletlerle ticari ilişkilerde toplulukça öngörülen ilke ve uygulamalara kesin olarak uyması gerekir. Bunun yanında iç hukuk uygulamalarının icrasında üye ülkelere, bazı alanlarda ihtiyarilik hakkı tanınmıştır (ULUDAĞ 1988,s.9).

Vergilemede uyum (vergi ahenkleştirilmesi-harmanizasyonu) ile mali uyum (mali ahenkleştirme-harmanizasyonu) kavramları bir çok maliyeci tarafından birbirine anlamdaş olarak kullanılmaktadır. Oysa aralarında ortak bazı noktalar bulunmasına karşın, mali uyum daha geniş ve üst bir kavramdır. Carl S. SHOUP, mali uyumu (fiskal harmanizasyon) bir ortak pazar ya da serbest müdahale bölgesine üye olan ülkelerin kamu maliyesi sistemlerini, ekonomik birliğin amaçlarına ulaşmaya yardımcı olacak şekilde ayarlamaları şeklinde tanımlamaktadır (NADAROĞLU 1985, s.345).

Bu tanımda yer alan "kamu maliyesi sistemlerinin uyumlu hale getirilmesi" görüşü doğal olarak; vergi' harcama' devlet borcu ve bütçe gibi tüm kamu maliyesi kurumlarını kapsamaktadır. Bu anlamda vergi uyumu, mali uyumun sadece bir yönünü ifade etmektedir.

B- Mali Sistemlerin Uyumlaştırılması

Devletler, sosyal devlet olma fonksiyonlarını yürütürlerken ekonomik hayata, kambiyo politikası, maliye politikası ve vergi politikası gibi araçlardan yararlanarak müdahale etmek durumundadırlar. Her ülkenin tarihi gelişim şartlarının farklı oluşu da, devletlerin kalkacak kendi özelliklerine uygun fakat birbirinden farklı maliye ve vergi politikalarını benimseyip uygulamalarına yol açmıştır (EKER 1981, s.58).

Öte yandan Avrupa Topluluğu'nun görevi; bir ortak pazarın kurulması ve üye devletlerin ekonomi politikalarının giderek birbirine yaklaştırılmasıyla topluluğun tümünde ekonomik çabaların uyumlu gelişmesini, biraraya getirdiği devletler arasındaki sıkı ilişkilerin ve yaşam düzeylerinin dengeli ve devamlı olarak gelişmesini, sağlamlığın arttırılmasını gerçekleştirmektedir (GÜNUĞUR 1988, s.7).

Bu hedefe ulaşmak üzere Roma anlaşmasının öngördüğü temel araç ise ortak bir pazarın kuruluşu ile üye ülkelerin ekonomi politikalarının birbirine uydu- rulmasıdır. Bu alanda en önemli gelişme 1968 yılında meydana gelmiştir. Ortak bir pazar kurulması öncelikle bütün gümrük vergilerinin kaldırılmasını gerektir- mekteydi. Bunun için bir takvim de hazırlanmıştı. Ancak üye ülkeler belirlenen süreden önce 1 Temmuz 1968 de kendi aralarında gümrük vergilerini kaldırdılar. Buna paralel olarak da üçüncü ülkelere karşı ortak bir gümrük tarifesinin uygulan- masına başlandı. Bunun yanısıra miktar kısıtlamaları da kaldırıldı (BOZKURT 1987, s.15)

Ekonomik entegrasyonda üyeler arasındaki gümrük tarife ve tahditlerinin kaldırılmış olması, ülkeleri bu defa, para ve kamu maliyesi politikasıyla aynı hi- mayeyi sağlamaya sevk etmiştir. Nitekim, bütçe harcamaları yoluyla sektörel ve bölgesel desteklemeler yapılmış, ihracatın teşviki için özel tedbirler getirilmiş, büyük devlet ihalelerinde milli firmalar lehine işleyen mekanizma kurulmuş, dev- let monopollerini geliştirilmiş, selektif vergi ve kredi yoluyla belirli bir himaye te- min edilmiştir. Bütün bu durumlar sebebiyle serbest piyasada eşit rekabet şartlarını tahakkuk ettirmek oldukça zorlaşmıştır. Bu müdahaleler çok defa ekono- mik gelişme, istihdam ve adil gelir dağılımı uygulamalarının gereği olarak yapılmaktadır (DEMİREL 1985, s.67).

Ayrıca, AT ülkelerinde mali işbirliği çerçevesinde çifte vergilendirmeyi önleyici iki yanlı düzenlemelere gidilmesi önemlidir. Bunun yanısıra, Roma Anlaşmasının son iki maddesi dışında diğer maddeleri topluluğun ortak bir vergi politikası oluşturmasıyla ilgilidir. Üye ülkelerde vergi yüklerinin birbirine yak- laştırılması farklı vergi politikası uygulamalarına son verilmesini gerektirmektedir.

C- Vergi Sistemlerinin Uyumlaştırılması

Çeşitli ülkelerin vergi sistemleri arasındaki farklılıklar öteden beri uluslara- rası düzeyde vergi yükü kıyaslamaları yapılmasına neden olmaktadır. Vergi yükü

kıyaslamasına dıvulan ihtiyaç özellikle uluslararası anlaşmalar, ortak finanse edilecek girişimler bakımından giderek artmaktadır. Ancak, uluslararası vergi yükü kıyaslamasının yapılması da pratik anlamda sınırlı bilgi vermektedir. Günümüzde kısmi kıyaslamalarda görülen eksiklikler nedeniyle ülkelerin vergi sistemlerinin bir bütün olarak incelenmesi yolu seçilmektedir (TOSUNER 1989, s.36; ÖNDER 1987, s.63; İLTAN 1987, s.76).

Vergiler alanında temel kararlar almak üye devletlerin özel yetkisi içindedir ve bütünleşmeye doğru önemli ilerleme yapılmadıkça karar alma gücünün büyük ölçüde devri mümkün olmayacaktır. Bu nedenle vergi uyumlaştırması ne topluluğa ortak bir vergi politikası oluşturmaya hizmet amacındadır; ne de kendi başına bir hedef olmaktadır. Vergi uyumlaştırması, topluluğa sorumluluklarını yerine getirmek için tanınan araçların ve yetkilerin bir parçasını oluşturmaktadır (ÖNCEL/ÇAĞAN/KUMRULU 1981, s.744)

1- Dolaysız Vergilerde Uyumlaştırma

Dolaysız vergiler alanında uyumlaştırma çalışmalarının gerekçesi üye ülkeler arasında kurulacak bir ortak pazarda yalnız malların değil, sermayenin de serbestçe dolaşabilmesinin sağlanması amacıyla yatmaktadır. Bu amaca ulaşabilmek için faiz ve kar paylarından yapılan vergi kesintileri ile kurum karları üzerinden alınan vergilerin uyumlaştırılması gerekmektedir. Uyumlaştırma çalışmalarından gelir vergisi kapsam dışı bırakılmış, çalışmalar daha çok üye ülkelerde geçerli kurumlar vergisi yüklerinin uyumlaştırılması alanında yoğunlaştırılmıştır (KİRAZCI 1987, s.39).

Gelir vergisi de sermayenin serbest dolaşımında etkili olur. Çünkü üye devletlerin gelir vergisi yüklerindeki büyük farklar hem yatırım yerlerinin seçimini etkilemekte, hem de aynı ülke içinde teşebbüslerin hukuki statülerinin seçiminde rol oynamaktadır. Aile gelirlerinin birleştirilmesine ilişkin hükümlerdeki, en düşük ve en yüksek gelir vergisi oranları düzeyindeki aile indirimlerindeki ve sosyal güvenlik ödemelerinin finanse ediliş biçimindeki farklılıklar özellikle sınıra yakın bölgelerde yaşayan kişilerin diğer bir üye devlette yerleşmesini ve iş sahibi olmasını özendirilmektedir. Böylelikle yalnız sermayenin değil, işgücünün serbest dolaşımı da vergi sistemlerinden etkilenmiş olur. Bu nedenler, gelir vergilerinde uyum sağlanması gereğini ortaya koymakla beraber, henüz bu aşamada gelir vergilerinin düzenlenmesi üye devletlerin kendi vergilendirme yetkilerine bırakılmıştır (ULUDAĞ 1988, s.118).

Topluluğun Roma Anlaşmasıyla kabul ettiği sermayenin serbest dolaşımının sağlanabilmesi için kurumlar vergisinde uyumlaştırma yapılması gerekmektedir. Çünkü topluluk üyesi ülkelerde uygulanan kurumlar vergisi sisteminde yapı, oran, matrah, istisna ve muafiyetler bakımından büyük farklar bulunmaktadır. Bu farklar kurumların karları üzerinde oluşan vergi yükü nedeniyle firmaların kuruluş ve yatırım yerlerinin seçimini etkiler. Bunun önlenmesi için kurumlar vergisi yükünün, verginin tarafsızlığını sağlayacak şekilde üye devletler arasında uyumunun sağlanması zorunludur (TUNCER 1974, s.204)

Diğer taraftan, sermayenin serbest dolaşımının sağlanabilmesi için yalnız kurumlar vergisi sistemlerinin ve oranlarının uyumlaştırılması yeterli değildir. Matrahın belirlenmesinde rol oynayan çeşitli unsurlar milli yasalarda farklı şekillerde düzenlenmişlerse, sistemler ve oranlar eşit olsa bile kurumlar vergisi yüklerinde eşitlik sağlanamaz. Bunun bilincinde olan komisyon dolaysız vergileri uyumlaştırma programında bu konuyu ele almıştır. Fakat diğerinde olduğu gibi bu konuda da somut düzenlemelere henüz ulaşamamıştır (ÖNCEL/ÇAĞAN/KUMRULU 1981, s.740).

2- Dolaylı Vergilerde Uyumlaştırma

Dolaylı vergilerdeki uyumlaştırma çabaları, Roma Anlaşmasının imzalanmasından kısa bir süre sonra başlatılmıştır. Bunun nedeni satış vergilerinin nisbi fiyatların oluşmasında ve dolayısıyla serbest rekabet üzerindeki etkisidir. Gerçekten de üye devletlerin satış vergileri ile oynamak suretiyle, malların ve hizmetlerin serbest dolaşımını dolayısıyla ticaretin yönünü değiştirmeleri ve ortak pazarda geçerli olması gereken serbest rekabeti olumsuz yönde etkilemeleri mümkündür.

Toplulukta dolaylı vergiler alanındaki uyumlaştırmanın ağırlığı topluluk vergisi olarak kabul edilen katma değer vergisiyle tüketim vergileri oluşturmaktadır.

KDV'nin üstünlükleri dolayısıyla topluluğun Roma Anlaşmasıyla kabul ettiği vergi harmonizasyonu çalışmaları için 1959 yılında kurulan Maliye ve Vergi Komisyonu, topluluk amaçlarına en uygun muamele vergisi modelinin KDV olduğunu kabul etmiş ve 1963 yılında aşamalı geçiş öngören bir direktif önerisini Konseye sunmuştur. Avrupa parlamentosunda yapılan görüşmeler sonucunda aşamalı olarak değil, doğrudan KDV'ne geçilmesi kabul edilmiş 1964 yılında ilk

iki direktif yayınlanmıştır. Bu direktiflerle üye ülkeler için KDV'ne geçiş zorunlu kılınmış ayrıca verginin, konu, mükellef, oran ve indirim gibi ayrıntılarının çerçevesi verilmiştir (TOSUNER 1989, s.38)

17 Mayıs 1977 tarihinde kabul edilen, 34 maddeden oluşan Altıncı Direktif ile de matrahların uyumlaştırılması sağlanmıştır. Kimlerden ve hangi işlemlerden KDV alınacağı ya da alınacağı ve geçerli olan KDV oranının uygulanacağı matrahın nasıl belirleneceği büyük ölçüde ortak kurallara bağlanmıştır. Topluluk içi rekabeti olumsuz etkilemesine rağmen (O) oran uygulamasına bu direktifle izin verilmiştir. Bu direktifin 1.1.1978 tarihinde yürürlüğe girmesi tasarlanmışsa da, üye ülkeler gerekli düzenlemelerini bu döneme kadar tamamlayamadıklarından, çıkarılan Dokuzuncu Direktifle üye ülkelerin 1.1.1979 tarihine kadar eksikliklerini tamamlamaları öngörülmüştür.

Yukarıda anılan 6 No'lu direktif son olarak 91/680/Cee sayılı Konsey direktifi ile değiştirilmiş ve bu direktif 31 Aralık 1991 tarih L 376 sayılı topluluk resmi gazetesinde yayımlanmıştır. Buna göre, 1 Ocak 1993 - 1 Ocak 1997 tarihleri arası bir geçiş dönemi olarak düzenlenmiş ve çok sayıda işletme arasında yapılan sınır ötesi alışverişlerin varış üye ülkelerindeki alıcı nezdinde vergilenmesi için bir geçici rejim olarak kabul edilmiş; 1 Ocak 1997 tarihinden itibaren uygulanması öngörülen kesin rejimde ise, satışların kaynak üye ülkelerdeki satıcı nezdinde vergilendirilmesi benimsenmiştir (Bu konuda bkz.KOYUTÜRK 1994, s. 15-19).

D- Türkiye'de Katma Değer Vergisi Uygulamasına Geçiş

Türkiye'de katma değer vergisinin uygulanması düşüncesi 1960'lara dayanmaktadır. İlk olarak, ikinci beş yıllık kalkınma planında katma değer vergisi sisteminin kurulması çalışmalarına başlanması öngörülmüştür. Bu amaçla 1972 yılı başlarında Maliye Bakanlığında bir komisyon kurularak ilk tasarı hazırlanmış ve kamu oyuna sunulmuştur. Daha sonraki safhada çalışmalar hızlandırılmış, özellikle Almanya ile işbirliği yapılarak, bu ülkenin deneyimlerinden istifade edilmiştir.

Katma Değer Vergisi konusunda yapılan çalışmalar neticesinde, 1985 yılı başından itibaren uygulamaya konulmak üzere 1984 yılı sonunda 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu kabul edilmiştir. Bugüne kadar geçen dönemde çeşitli değişikliklere gidilmesine karşın başarılı bir şekilde uygulandığı söylenebilir.

Ülkemizde katma değer vergisine geçişi gerekli ve zorunlu kılan nedenlere de kısaca değinmekte yarar görüyoruz.

Ekonomik nedenlerin başında, Türkiye'nin geçiş öncesinde uyguladığı gider vergileri ki - ağırlığını istihsal (üretim) vergisi oluşturmakta idi-bunların ekonomi üzerinde meydana getirdiği olumsuz sonuçlar gelmektedir.

Öte yandan katma değer vergisi ile sanayi üzerindeki vergi yükü de azaltılacaktır. Çünkü katma değer vergisinde vergi yükü çeşitli sektörler ve kademeler arasında dağılmaktadır.KDV, her iş kolunda oluşan katma değere göre dağıtılacağından, üretim sektörü daha düşük bir vergi yüküyle karşılaşacak ve bu durum üretim sektörünün gelişmesine de büyük katkı sağlayacaktır.

KDV'nin uygulanmasında etkin olan ekonomik nedenler arasında enflasyonist baskının azaltılması ve fiyatlar genel seviyesinin düşürülmesi de yer almakta ise de Türkiye'de çeşitli sebeplerle bu olayların tersi yaşanarak fiyatlar genel seviyesinde zaman zaman önemli yükselmelerle karşılaşmıştır.

KDV'nin kabulünde etken olan önemli mali nedenleri arasında; vergi kaçakçılığını önlemede otokontrol mekanizması niteliğini taşıması, vergi bilincinin oluşturulması ve belge düzeninin sağlanmasında etkili bir görev yapması, geniş hacimli bir vergi olması nedeniyle gelir ve kurumlar vergisi dışında kalan vergi alanlarının kavranmasını sağlaması gösterilebilir.

KDV'ye geçişi zorunlu kılan bir diğer neden, diğer ülkelerle ve özellikle AT'na geçişte vergi uyumlaştırılmasının sağlanmasında bir ön koşul niteliğinde olmasıdır. Zira ülkemiz AT'na geçişte son dönemde bulunduğundan, topluluk üyesi ülkelerde uygulanmakta olan KDV'nin ülkemizde yerleşmesini sağlayarak topluluğa tam üyeliğimiz gerçekleştiğinde topluluk KDV uygulamasına kolaylıkla geçişi sağlayacaktır.

II.KATMA DEĞER VERGİSİ UYUMLAŞTIRMASININ TÜRK EKONOMİSİ ÜZERİNE ETKİLERİ

Avrupa Topluluğunda vergi uyumlaştırması ekonomik, mali, sosyal ve siyasal bütünleşme çabalarının geliştirilmesinde bir araç olarak kendini göstermektedir. Topluluğun şimdiye kadar yapmış olduğu en geniş ve en ciddi uyumlaştırma çalışması KDV alanında olmuştur.

Topluluğun amaçlarına ulaşabilmesi, öncelikle ülkeler arasında mal, hizmet, kişi ve sermayenin serbestçe hareket edebileceği dahili piyasa özelliği taşıyan ortak bir pazarın oluşturulması ve dolayısıyla mali sınırların kaldırılmasına bağlıdır. Topluluk dahilinde vergi sınırlarını kaldırmanın ön koşulu ise, yayılı bir muamele vergisi olan KDV'nin oran uyumunun sağlanmasıdır. Belirtelim ki böyle bir uyumlaştırma aynı zamanda topluluğun uyumlaştırma işlerinde çözülecek en önemli sorunlarından birisi olmaktadır.

Türkiye'de 1985 yılı başından itibaren uygulamaya KDV'nin AT KDV'ne uyumlaştırma çalışmaları, Türkiye ekonomisinde gerek uygulanmasına başlanan iktisadi kalkınma, istihdam ve fiyat istikrarı, dış ticaret gerekse Türk vergi yapısı ve gelişimi üzerinde bir takım etkiler meydana getirmiştir. Söz konusu etkilerin incelenmesi bu uyumlaştırma çalışmalarının olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koyacaktır.

Her ülkenin farklı vergi sistemine sahip oluşu serbest rekabet imkanlarını yok ettiği gibi iktisadi bütünleşmeyi de geciktirir. Emek, sermaye, toprak ve teşebbüs gibi üretim faktörlerinin milli gelirden aldıkları payların her ülkede farklı vergilendirme rejimlerine tabi tutulması uluslararası mal mübadelelerinde serbest rekabet dengesini bozmaktadır (AKDİŞ 1985, s. 11). Bu nedenle topluluğa gerek üye gerekse üye olmak isteyen ülkelerde mali politikaların uyumlaştırılması gereklidir. Buna bağlı olarak uygulanan KDV ile ekonomik hayatı etkileyecek hatta yönlendirebilecek bir takım sonuçlar ortaya çıkabilecektir.

A- Ekonomik Kalkınma Üzerine Etkileri

Katma değer vergisi, vergilemede "katma değeri" kavrayan bir vergi olduğundan bu vergiden sağlanan gelir, sadece vergiye tabi işlerin ve işlemlerin sayısı, miktarı ve fiyat artışları yoluyla değil, aynı zamanda oluşturulan katma değerdeki artış oranında artacaktır. Diğer bir deyişle, milli gelir arttıkça, bu artışa oranlı ölçüde de kamu maliyesine kaynak aktarım sağlanacaktır. Buna bağlı olarak devlet gelirinde bir esneklik sözkonusu olacaktır.

Öngördüğü belge düzeninin uygulamada gerçekleştirilebildiği ölçüde, vergi kaçağını önlemede etkin bir otokontrol sistemini de içeren bir vergi olarak KDV, gerek kendisinden sağlanan gelirin gerekse gelir ve kurumlar vergilerinin artmasına neden olabilecek ve sonuçta ekonomik kalkınmada hedeflenen düzeye ulaşılabilmesi için gerekli kaynak teminine taban teşkil edebilecektir. Vergi

yükünün sanayi, ticaret, tarım ve hizmet sektörlerine yayılmasını sağlayarak vergilemede adaletin gerçekleşmesine de hizmet eden KDV'nin etkinliği yukarıda da değindiğimiz gibi öncelikle işlemlerin belgeye bağlanması geleneğinin olabildiğince üst düzeyde yerleşmesine bağlıdır. Böylelikle vergi gelirlerindeki artış da üst düzeyde gerçekleşebilecektir (KOÇ 1987, s. 70).

AT'na üye ülkeler açısından uyulması zorunlu olan KDV'ne topluluğa üye olmayan birçok ülkede ilgi göstermiştir. Gösterilen bu ilgi nedeniyle KDV kamu maliyesi alanında önemli bir gelişme kaydetmiştir.

Yürürlükten kaldırılan istihsal vergisinde, yapılan yatırımların örneğin makine alımına ait vergiyi telafi edecek bir sistem yoktur. KDV'nde ise yatırım malları için ödenen KDV'ni üretilen malların satış bedelleri üzerinden tahsil olunan KDV'nden mahsup etmek mümkündür. Yani indirim uygulamasıyla ödenecek verginin azaltılması veya geri iadesi sanayileşme dolayısıyla, kalkınma üzerinde etkili olacaktır. Ayrıca istihsal vergisi döneminde, verginin uygulama tekniğinin güçlüğü, malın türüne göre değişen vergi nisbetleri, her üretilen maldan farklı vergilerin alınması birçok karışıklığa neden olmaktaydı. KDV'nin her tür mal ve hizmet için daha az değişir nisbette uygulanması gelir tahsilini kolaylaştırarak iktisadi kalkınmaya olumlu etkide bulunmaktadır.

B- İstihdam ve Fiyat İstikrarı Üzerine Etkileri

KDV diğer muamele ve tüketim vergilerinin yerine geçtiğinde, vergi oranındaki düşmeye rağmen eskiden kapsam dışı olan birçok ürün veya hizmet KDV'ne tabi olacağından genel fiyat seviyesinde yükselmeler olmaktadır. Özellikle eksilen vergi gelirlerini telafi veya kamu giderlerinin finansmanında kolay bir kaynak oluşturma aracı görüldüğü için KDV oranları yüksek tutulduğunda/ yükseltildiğinde fiyatlardaki artış daha fazla olmaktadır. Öte yandan KDV oranlarının düşürülmesi de bir başka açıdan risk taşımakta; satıcılar düşük oranlar üzerinden vergi ödedikleri halde bunu fiyatlar geneline yansıtmaktadırlar. Böylece ortaya çıkan yapay fiyat artışları ise enflasyonu körükleyici bir etki meydana getirmektedir (TATLIDİL/ AYAZ 1992, s. 30).

Diğer taraftan KDV devlet gelirlerinde artış meydana getirdiğinden bu artış, yatırımların teşviki ve rasyonel kaynak dağılımını gerçekleştirmede kullanıldığında, toplam arzın arttırılması ve sonuçta enflasyonun önlenmesi mümkün olabilecektir. Yeri gelmişken belirtelim ki, ülkemizde enflasyon oranında

zaman zaman düşmeler olduysa da, enflasyonu tam anlamıyla düşürmek ve belli bir oranda sabitlemek mümkün olmamıştır. Bize göre bunda en büyük rol sürekli artış gösteren harcamalardır. Son günlerde toplumun tüm kesimlerince tartışılan ve kamuoyunda 5 Nisan kararları olarak tanınan ekonomik önlem paketi, konunun can damarının harcamalarda tasarruf olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Bu gün için Türkiye'de enflasyon oranı ne kadar düşürülse de, AT'na uyum sağlayacak orana indirilmesi bu noktada tutulması oldukça zor görünmekle birlikte, ancak toplumsal bir konsensus ve güven ortamında uygulanabilecek cesur kararların alınmasına ve yılmadan hayata geçirilebilmesine bağlıdır.

AT'da enflasyon oranları çok az bir artış göstermekte ve üstelik üye ülkeler arasındaki oran farkları giderek azalmaktadır. Topluluk ülkeleri açısından en önemli sorun işsizlik olup, öncelikli hedef işsizliği azaltmak yönündedir. Bu nedenle çalışmalar, ücret artışlarında ılımlı davranılması, iş bulma ve işe girmeyi zorlaştıran idari engellerin kaldırılması, geriye dönüşlü yüksek yatırımlar ve eğitimin düzenlenmesine yönelik konularda yoğunlaşmaktadır. Keza ülkeler enflasyonun yükselmemesine azami dikkat ve fiyat istikrarını korumayı amaçlamaktadırlar (E.C.N. 1988, s. 1).

Öte yandan KDV ve tüketim vergileri gibi dolaylı vergiler mal ve hizmetlerin fiyatlarına dahil oldukları için vergileme uygulamalarına göre farklı fiyat düzeyleri de oluşmaktadır. Vergi oranları arasındaki fark büyüdükçe fiyat düzeyleri arasındaki fark da büyümektedir. Bu durumda malisınırların kaldırılması hususu akla gelebilir (BOLAT, 1987, s. 29). Mali sınırların kaldırılması konusunda başarı sağlayacak uygulama, vergi sistemlerinin ticaretin sapmasına yol açmayacak ya da rekabeti olumsuz etkilemeyecek şekilde birbirine yaklaştırılması olacaktır.

Ülkemiz açısından konuya baktığımızda, indirilmiş standart ve yükseltilmiş olmak üzere üç farklı oranda KDV uygulaması söz konusudur. Tek oran uygulaması basit ve etkin olsa da, topluluk üyesi ülkelerdeki genel eğilim paralelinde çok oranlı KDV sistemi kabul edilmiştir. Üye ülkelerde uygulanmakta olan standart KDV oranları %12 ile %23 arasında olup, %14 ile %19 arasında yoğunlaşma göstermektedir. Üye ülkeler arasında KDV'nin aynı ürünlerde farklı oranlarda uygulaması da önemli sorunlar ortaya çıkarmaktadır (AYDIN 1993, s. 81).

Genel olarak düşünüldüğünde KDV oranlarının birbirine yaklaştırılması kısa vadeli ekonomi politikalarına ters düşmektedir. Toplulukta uygulanmakta

olan ve aralarında farklılıklar bulunan oranların eşitlenecek derecede yaklaştırılması sonucu KDV sistemi esnek olmayan bir yapıya kavuşacak ve birçok olumsuzluğa neden olabilecektir. Zira böyle bir uygulama kısa vadeli ekonomi politikalarını belirlemede KDV'ni kullanma yeteneği büyük ölçüde azalacaktır.

C- Gelir Dağılımı Üzerine Etkileri

Vergi yükünün dolaysız vergilerden dolayı vergilere kaydırılması gelir dağılımında bozukluklara yol açmakla beraber, KDV'nin farklı oranlarda uygulanmasıyla sosyal adalet gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Topluluk üyesi ülkelerle karşılaştırıldığında ülkemizde kişi başına düşen gelir ise, oldukça düşük düzeydedir. Topluluğa tam üyelik durumunda KDV oranlarının AT ülkelerindeki oranlara uydurulması ile bozuk olan gelir dağılımı daha da bozulabilecektir. Bu olumsuz etki çeşitli nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bunlar:

- Topluluğa tam üyeliğimiz durumunda, toplanan KDV'nin belli oranda topluluk bütçesine aktarılması zorunluluğu, Türkiye bütçesinin ek bir yük altına girmesine neden olacaktır. Keza, topluluk ülkelerinde bir mala uygulanan yüksek oranlı KDV karşısında, aynı mal için Türkiye'de uygulanan oran daha düşük ise, tam üyelik durumunda aradaki farklar kadar bir ek mali yükümlülük altına girilmiş olunur.

- Bizzat gelir dağılımının bozukluğu ve topluluk üyesi ülkelere farklı olması da bir başka olumsuz etki olmaktadır. Zira ülkemizde üye ülkelere göre düşük gelir düzeyine sahip olan kişiler, aynı mal ve hizmet için bütçelerinden daha fazla kaynak aktarmak zorunda kalacaklardır. Bu durum Türkiye ve üye ülkeler arasındaki gelir dağılımının farklılık düzeyinin devam etmesine ve farkın gittikçe artmasına yol açabilecektir. Bu olumsuzluğun azaltılması veya ortadan kaldırılabilmesi ancak ülkemizdeki gelir dağılımının iyileştirilmesi ile mümkün olur. Gelir dağılımının kısa bir sürede iyileştirilmesi ise kolayca çözümlenecek bir konu değildir. Bu ancak uzun dönemde dengeli ve istikrarlı kalkınma ile ücret politikalarına ağırlık verilmesi suretiyle gerçekleştirilebilecek bir durumdur (TOSUNER, 1990, s. 88).

Uygulanan ve uygulanmakta olan ekonomik politikaların araç ve amaçları ile gelir dağılımı politikası her zaman paralellik göstermemekte hatta gelir politikası aleyhine gelişmeler görülmektedir. AT genel olarak bütünleşme ile

olumlu sonuçlar elde etse de bazı üyeleri üzerinde olumsuz bazı etkiler yapabilir. Bu nedenle bütünleşmede üye ülkeler arasındaki milli politikaların düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenleme, piyasa rekabeti ve kaynak dağılımı için uyumlu duruma getirilmiş tek bir politika anlamını taşımaz. Planlanmış ayrıcalıkları gidermek için alınan tedbirleri kapsar; sanayinin gelişmesinde bölgesel farklılıkların giderilmesi amacıyla teşvik tedbirleri, parasal politikalar veya vergi politikaları uygulamaya konulabilir. Topluluğun oluşturduğu ortak bütçeden üye ülkelere mali kaynak transferi gerçekleştirilebilir. Bu tedbirler kaynakların en düşük maliyette dağılımını sağlayabilecektir (BALKIR/DEMİRÇİ, 1989, s. 77).

Topluluk kendi içindeki farklılık sorununu çözümledikten sonra, bizim açımızdan sorun tam üyeliğimiz durumunda Türkiye ile topluluk arasındaki farklılığın çözümlenmesi olacaktır. Gelişimini tamamen gerçekleştirememiş olan Türkiye'nin bu farklılık sorununu çözümlenmeye çalışması da getireceği ek yükümlülüklerle gelir dağılımını etkileyecektir. Bu açıdan bakıldığında bizim için ilk planda çözümlenmesi gereken sorun gelişme sürecimizin tamamlanması ve böylece gelir dağılımının düzeltilmesi sorunudur. Zira gelir dağılımı meselesinde vergilemenin hacmi ve rolü önemlidir. Bu politika, geleneksel olarak mili hakimiyetin ana unsurudur. Etkin bir gelir dağılımının sağlanması için uygulanan vergileme politikasının bu amacı gerçekleştirmediği topluluk düzenine uydurulmaya çalışılması ve bu düzenin gerektirdiği şekilde bir takım değişiklik ve düzenlemelere tabi tutulması, üzerinde düşünülmesi gereken hassas bir konudur.

Öte yandan topluluğa tam üyeliğimiz gerçekleştiğinde, Türkiye topluluk hukukunun üstünlüğünü ve Avrupa Topluluğunu kuran anlaşmalarla yapılan tasarrufları kabul etmiş olduğundan; öncelikle topluluk içinde malların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı ilkesini, kısaca topluluk düzenini aynen benimseyip uyum sağlaması gerekecektir. Topluluk düzenini oluşturan prensip ve kuralların aday ülkenin istek ve koşullarına göre yumuşatılarak uygulanması yahut değiştirilmesi söz konusu olmadığından; tam üyeliğin ülkemiz ekonomik ve sosyal koşulları yönünden bazı zorlayıcı etkilere yolaçabileceği söylenebilir (GÜRAN/AKTÜRK, 1992, s. 324). Hatta tam üyelikle, refah günleri hayal edilirken, gelir dağılımının daha da bozulduğu bir ortamla karşılaşmak ta sürpriz olarak görülmemelidir.

D- Dış Ticaret Üzerine Etkileri

KDV uygulamasından önce ihracat mevzuatında vergiler karmaşıktı. KDV uygulaması ile sade bir yapıya kavuşturulmuştur. Türkiye'nin önemli ekonomik sorunlarından birisi de ihracatın arttırılmasıdır. İhracatçının alışları sırasında ödediği KDV'nin iade edilmesi, ihraç malları üzerindeki vergi yükünü tamamen kaldırmaktadır.

Gerek topluluk ülkeleri arasında ve gerekse Türkiye ile topluluk ülkeleri arasındaki KDV oranlarının farklı oluşu nedeniyle, bu farklı oranların birbirine daha fazla yakınlaştırılması mali engelleri kaldırabilecektir. Böyle bir uygulama sonucunda AT'nun sağlayacağı yararlar şunlardan ibaret olabilir:

- Topluluk ülkeleri arasındaki ticaret, diğer dünya ülkeleri arasında yapılan ticaretten daha fazla artabilir.

- KDV oranlarının birbirine daha fazla yakınlaştırılması ve buna bağlı olarak mali engellerin kalkması sonucu oluşan büyük bir pazarın avantajı büyük olacak, işletmeler arası rekabette artabilecektir. Böyle bir durumda ileri kapasiteli yatırımların yapılması daha iyi olacaktır.

- Mali sınırların kaldırılması zaman kaybını ortadan kaldıracak ve artan rekabet sonucu maliyetler düşecektir.

- Rekabet şartlarının iyi işlemesi sonucu iş imkanları ve tasarruflar da artabilecektir.

Türkiye tam üyeliğe kabul edildiği zaman topluluğun bir üyesi olarak bu hususlardan yararlanabilecektir. Ne var ki, toplulukta oran farklılıklarının giderilerek mali engellerin kaldırılması sorunu tam olarak çözümlenmemiştir. Kaldı ki Türkiye'nin dış ticarete rekabet gücü topluluk üyesi ülkelerle boy ölçüşecek seviyede değildir. Bunun nedeni, ülkemizdeki sanayileşmenin gerek işletme büyüklükleri ve kapasite kullanımları ve gerekse nitelik ve nicelik açısından çalışanların AT ülkelerinin gerisinde olmasıdır.

Dış ticaret açısından diğer önemli bir konuda, talebi olan malların üretimi ve karşılaştırılmalı üstünlükler ilkesine göre ihtisaslaşmadan doğan üretim artışının gerektirdiği ileri bir teknolojik yapıya sahip olmanın gerekliliğidir. Böyle bir alt

yapı oluşmadan KDV oranlarının topluluk üyesi ülkelerin oranlarına yaklaştırılmasının olumsuz sonuçlar taşıyacağı açıktır.

Topluluğa tam üyelik durumunda ihracatımız artış gösterecektir. Paramızın değerinin düşük olması başka faktörler dikkate alınmadığında ihracatımızda önemli artışlara yol açabilecektir. Ayrıca, gümrük birliğine gidilmesinin zorunlu bir sonucu olarak ithalat ve ihracat işlemleri üzerindeki fon yükümlülüklerinin kaldırılması gereklidir. Çünkü bu uygulamalar, gümrük vergisine eş etkili yükümlülük oluşturmaktadır. Bu kapsam içine destekleme ve fiyat istikrar fonu, konut fonu d.ğ.er dış ticaret fonları girmektedir.

SONUÇ

Türkiye henüz AT'nun tam üyesi olmadığından genel manada topluluk hukuku, ülkemiz için geçerli değildir. Diğer bir deyişle, AT hukuku topluluk üyesi ülkeler bakımından olduğu gibi Türkiye için bir uluslarüstü hukuk mahiyeti taşımadığından, milli mevzuatımıza göre uygulama önceliği bulunmaz ve üstün kural niteliği taşımaz. Örneğin topluluk üyesi ülkelerde vergilerin uyumlaştırılmasında araç olarak kullanılan direktiflerin Türkiye için bağlayıcılığı söz konusu değildir. Türkiye'nin tam üyeliği gerçekleştiğinde ise durum tersine dönecek, diğer üye ülkelerde olduğu gibi topluluk hukuku, ülkemiz açısından da düzenlediği konularda milli mevzuatın üzerinde yer alacaktır. Konumuz açısından KDV uygulama nası AT mevzuatına tabi olacağından, bu mevzuata göre yönlendirip, şekillendirilecektir. Hal böyle olunca, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik, mali ve sosyal yapılanma ve koşullar arka plana itileceğinden, özellikle ekonomik açıdan bazı olumsuz gelişmelere yol açılabilecektir.

Türkiye'nin uyum konusunda karşılaşıcağı diğer bir sorun da, üyelik durumunda geniş çaplı bir anayasa değişikliğinin gerekli olmasıdır. Vergi kanunlarında sık değişiklik yapılması, söz konusu değişikliklere uyum sağlanmasınca zorluk çekilmesine yol açabileceği gibi, kanunların etkin bir şekilde uygulanmasına da engel olabilecektir. Örneğin teşvikler ve bazı istisnalar Roma Anlaşmasının 98inci maddesine aykırıdır. Yine 6.Direktifte din hizmetleri için KDV istisnası varken Türkiye'de bu istisna yoktur. Bu konularda ve diğer konularda mevzuat uyumu kolaylıkla yapılabilir. Bunu gerçekleştirebilecek yetkili, kalifi ve bir maliye bürokrasisi vardır. Ancak tüm bu uyum çalışmalarının meydana getireceği ekonomik ve mali etkileri göz ardı etmemek gerekir.

Konuya ekonomik açıdan yaklaşıldığında, Türkiye'de uygulanan teşvik tedbirlerinin kalkınma üzerinde pek fazla olumlu etkisinin bulunduğunu söylemek mümkün değildir. Teşvik tedbirleri azaltılır, vergi kayıp ve kaçakları önlenebilirse vergi hasılatının artırılması, böylelikle ekonomiye daha çok kaynak aktarılması mümkün olur.

Öte yandan Türk KDV kanunu ana model olarak 6. Direktifi esas almış olmakla beraber Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısından kaynaklanan bazı özellikleri de taşımaktadır. Herşeyden önce KDV kanunu 6. Direktifle kabul edilenin aksine KDV'nin tüketim tipini değil gelir tipini kabul etmiştir. Dolayısıyla işletmeler yatırım malları alımı için yüklendikleri KDV'ni borçlandıkları KDV'nden üç yıllık amortisman süresi içinde indirebilirler. Bu süre teşvik belgesine bağlanmış yatırımlar için bir yıl olarak kabul edilmiştir. Bu son durumda vergi, gelir tipinden tüketim tipine kaymaktadır (ÇAĞAN, 1990, s. 10).

6. Direktifin tüketim tipi KDV'ni kabul etmesi ve üye devletlerde global KDV matrahının belli bir yüzdesinin topluluk bütçesinin finansmanında kullanılması, topluluğun gelişmiş üye devletlerine yarar sağlamaktadır. Çünkü bu devletlerde ortalama tasarruf eğilimi yüksek olduğundan topluluk bütçesine nispete katkı azalmaktadır. Dolayısıyla KDV yolu ile bütçe finansmanının yükü, topluluğun yoksul üye devletleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Zira bu ülkelerin milli ekonomilerinde tüketim üretime göre ağırlıktadır. Vergide sadece tüketim üzerinden alınmaktadır. Türkiye'nin topluluğa tam üyeliği söz konusu olduğunda bu durumun meydana getireceği adaletsizlik Türkiye içinde ortaya çıkacaktır.

Tüm bu yapısal, sosyal ve ekonomik nedenler gözönüne alındığında ülkemizin topluluğa tam üyeliğinin gündeme getirilmesinin bir çok sorunları da beraberinde getireceğini ve bunlardan doğacak huzursuzluk ve sıkıntıların göğüslenmesinin ne ölçüde başarılabileceğinin dikkatlice hesaplanması gerektiği kanısındayım. Kaldı ki topluluk üyesi ülkelerin siyasi platformda, Avrupa'nın göbeğinde ortaya koydukları çifte standart, bu ülkelerin müslüman toplumlarına olan yaklaşımlarının delili kabul edilirse; topluluğun bırakınız kapısında beklemeyi, davet üzerine bile topluluğa girilmesinin ülkemize yarar getireceği konusunda ciddi şüphe ve endişelerimin bulunduğunu bilvesile açıklamayı bir görev sayıyorum.

SUMMARY

The tax harmonisation in the EC is regarded as an instrument to contribute to economic, fiscal and political integration. The most serious and detailed tax harmonisation study of the EC has been on VAT. The adjustments made on Turkish VAT in order to harmonise to the EC VAT, have great effects on our economy.

In this paper, I will try to evaluate the effects of the harmonisation of Turkish VAT to the EC's on Turkey's economic development, employment and price stability, international trade and income distribution.

KAYNAKÇA

- AKDIŞ, Muhammed:** "Avrupa Ekonomik Topluluğu Maliye Politikalarının Uyumlaştırma Çalışmaları", *Vergi Dünyası*, s.52, Aralık 1988.
- AYDIN, Fazıl:** "Katma Değer Vergisinin Türkiye Avrupa Topluluğu Açısından Karşılıklı İncelenmesi" *Yaklaşım*, s.10, Ekim 1993.
- BALKIR, Canan/ DEMİRCİ, Muzaffer:** *Uluslararası Ekonomik Bütünleşme ve Avrupa Topluluğu*, 2. Baskı, İstanbul 1989.
- BOLAT, Ömer.:** "Avrupa Topluluğunda Mali Ahenkleştirmeyi Sağlamada Ulaşılan Boyut ve Hedefler", *Banka ve Ekonomik Yorumlar*, Ekim 1987.
- BOZKURT, Ömer:** "Avrupa Topluluğu Bütünleşme Süreci ve Yapısı: Genel Bir Bakış" *Avrupa Topluluğu ve Türkiye*, Ankara 1987.
- ÇAĞAN, Nami:** "Avrupa Topluluğu Vergi Politikası ve Türk Vergi Sistemi", *VI. Türkiye Maliye Sempozyumu*, 1990.
- DEMİREL, Vedat:** *Ekonomik Entegrasyon ve Politik Harmanizasyon*, Ankara 1985.
- DOĞAN, İzzettin:** *AET Hukuk Düzeni ve Türk Anayasa Düzeni*, C.I, İstanbul 1977.
- EKER, Aytaç:** *Kıyaslamalı Vergi Sistemleri*, İzmir 1981.

KDV Uyumlaştırmasının Etkileri

- GÜNUĞUR, Haluk (Çev. ve Der.): **Avrupa Topluluğunu Kuran Anlaşma, Roma Anlaşması, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 1988.**
- GÜRAN, Nevzat/ AKTÜRK, İsmail: **Uluslararası İktisadi Kuruluşlar, Uluslararası Mali Kuruluşlar / İktisadi İşbirliği ve Entegrasyona Yönelik Diğer Kuruluşlar, İzmir 1992.**
- ILTAN, Koray: "Avrupa Topluluğunda Vergi Uyum", **Maliye Yazıları, S.7, Temmuz 1987.**
- KİRAZCI, M.Deniz: "Avrupa Ekonomik Topluluğunda Vergi Politikası", **Vergi Dünyası, S. 69, Mayıs 1987.**
- KOÇ, Kemalettin: "Avrupa Vergi Sistemlerinin Birbirine Yaklaştırılması Gayretleri ve Türk Vergi Sistemi", **Vergi Dünyası, S.72, Ağustos 1987.**
- KOYUTÜRK, Serdar: "Avrupa Topluluğunda Yeni KDV rejimi" **Vergi Dünyası, s.194, Ocak 1994.**
- NADAROĞLU, Halil: **Kamu Maliyesi Teorisi, 6.Baskı, İstanbul 1985.**
- TATLIDİL, Rezzan/ AYAZ, Nükhet: **Avrupa Topluluğunda 1992'ye Yönelik Katma Değer Vergisi Uygulamaları ve Türkiye'ye muhtemel Etkileri TOBB Yayını, Ankara 1992.**
- TOSUNER, Mehmet: **Türk Katma Değer Vergisinin Avrupa Topluluğu Katma Değer Vergisine Uyum, İzmir 1990 (Yayımlanmamış).**
- TOSUNER, Mehmet: "Vergilerin Ahenkleştirilmesi" **Konya Ticaret Odası Dergisi, Y.2, S.13, Mart 1989.**
- TUNCER, Selahattin: **Çifte Vergileme ve Milletlerarası Vergi Anlaşmaları, Ankara 1974.**
- ÖNCEL, Mualla/ ÇAĞAN, Nami/ KUMRULU, Ahmet: **Avrupa Ekonomik Topluluğunda Vergi Uyumlaştırılması, Ankara 1981.**
- ÖNDER, İzzettin: "Vergi Ahenkleştirilmesi", **Maliye Yazıları, S.7, Temmuz 1987.**
- ULUDAĞ, Ramazan: **Avrupa Topluluğu ve Türk Vergi Sisteminin Topluluk Modeline Uyum, Ankara 1988.**
- Avrupa Toplulukları Komisyonu: European Community News, Y.2, S.7.**

